

Edward Elgar | Pomp and Circumstance - Marsz nr 1 op. 39

Dzieło sławiące imperium brytyjskie z drugim, mniej triumfalnym dnem

Pomp and Circumstances to zbiór pięciu [marszów](#), jakie Elgar skomponował między 1901 i 1930 rokiem (ostatni, szósty, nie został ukończony przez kompozytora). Tytuł pochodzi z III aktu Szekspirowskiego *Otella* i jako że w rozmaitych tłumaczeniach dramatu kluczowy wers oddawany jest nieco inaczej, utwór funkcjonuje w Polsce pod tytułem angielskim.

Najpopularniejszy z całego zbioru jest *Marsz nr 1*, który kompozytor opatrzył dodatkowo fragmentem z poematu *March of Glory* lorda de Tabley'a. Utwór dedykowany jest Alfredowi E. Rodewaldowi, przyjacielowi kompozytora, oraz członkom Liverpool Orchestral Society, którego muzycy dokonali prawykonania kompozycji w 1901 roku. Kilka dni po pierwszej prezentacji w Liverpoolu *Marsz* został powtórzony na Koncercie Promenadowym w Londynie, a jego entuzjastyczne przyjęcie skłoniło wykonawców do bisu.

Do dziś utwór Elgara grany jest na finał Koncertów Promenadowych, czyli słynnych BBC Proms. Pojawia się też często na uroczystościach uniwersyteckich w Stanach Zjednoczonych. Po raz pierwszy wykonano go przy tej okazji na Uniwersytecie Yale w 1905 roku, kiedy to Elgar odbierał doktorat *honoris causa*.

Instrumentarium jest takie, jak na marsz wojskowy przystało. Dominują instrumenty dęte oraz perkusja, w której skład wchodzi m.in. [tamburyn](#), cymbały, [wielki bęben](#), janczary i [werbel](#).

Środkowa część *Marsza* – trio – zawiera melodię brytyjskiej pieśni patriotycznej *Land of Hope and Glory*, sławiącej imperialną potęgę Królestwa. Sławę melodii przyniosło opracowanie jej w 1902 roku przez Elgara w formie pieśni. Kompozytor uczynił to na prośbę króla Edwarda VII. Do gotowej muzyki słowa dopisał Arthur Christopher Benson i tak powstał utwór znany jako *Land of Hope and Glory*. Jako że okolicznością powstania pieśni była koronacja króla, Elgar nadał utworowi tytuł *Oda koronacyjna*. Istnieje też trzecia, kameralna wersja utworu. Dziś pieśń jest niemal tak popularna, jak brytyjski hymn *God Save the Queen*.

Tekst pieśni sławiący imperialne sukcesy Brytyjczyków, jak i sam militarny marsz, nawiązują do wygranej w tym czasie drugiej wojny burskiej w Afryce, dzięki czemu Wielka Brytania zyskała bogate złoża cennych surowców. Globalna ekspansja imperium oznaczała też jednak obozy koncentracyjne dla tamtejszej ludności. Dysonans pomiędzy uroczystym splendorem i chwałą Królestwa, które emanują z muzyki Elgara, a ich genezę, jak i fakt, że część zbioru *Pomp and Circumstances* powstała po I wojnie światowej, skłaniają badaczy do poszukiwania drugiego dna utworu Elgara. O świadomości nieuchronnego zmięczenia imperium świadczyć miałyby choćby tytuł, pochodzący z przełomowego fragmentu dramatu Szekspira, w którym Jago uświadamia Otella o zdradzie Desdemony. Sam Elgar tłumaczył się tak: „Wiem, że wielu ludzi lubi świętować wydarzenia przy muzyce. Dla nich napisałem te melodie. Co w tym złego? Czemu miałbym pisać fugę lub coś, co nikomu by się nie podobało, skoro ludzie tęsknią do tego, co ich porusza?”.

Monika Pasiiecznik

Fot.: Koniec wojny burskiej, James Salomon, [Wikipedia Commons](#), PD

“Farewell the neighing steed and the shrill trump,
The spirit-stirring drum, th'ear-piercing fife,
The royal banner, and all quality,
Pride, pomp, and circumstance of glorious war!”

„Bądźcie mi zdrowe, rżące me rumaki,
I głośna trąbko, i rycerskie bębny,
Ostra piszczałko, królewskie sztandary,
Chwało, przepychu, cała dumo wojny!”

(tłumaczenie: Leon Ulrich)